



PROVINCIE  UTRECHT

INSTRUMENTENKADER UITVOERING GROENE CONTOUR

LEESWIJZER



In de voorliggende notitie zijn nieuwe instrumenten uitgewerkt voor de realisatie van de groene contour en het inzetten van het in het kader van het coalitieakkoord beschikbaar gestelde bedrag van € 12 miljoen.

Allereerst besteden we aandacht aan afbakening en randvoorwaarden.

Vervolgens zijn de conclusies en aanbevelingen van de pilots weergegeven.

Daarna presenteren we de verschillende instrumenten.

We geven per instrument inzicht in de specifieke kenmerken.

Daarnaast doen we een voorstel voor voorlopige budgetverdeling.

Ten slotte gaan we in op de planning en evaluatie.

1 | INLEIDING

AKKOORD VAN UTRECHT

Volgens het Akkoord van Utrecht (AvU) van 2011 is afgesproken dat Groene Contour percelen, die voor het overgrote deel worden gebruikt als landbouwgrond, op vrijwillige basis omgevormd kunnen worden tot natuurgebied, waarna ze vervolgens door de provincie aan het Natuurnetwerk Nederland (NNN) worden toegevoegd (zie figuur 1).

In het Akkoord van Utrecht zijn alle voor het natuurdossier relevante partijen vertegenwoordigd (provincie, NMU, NM, SBB, HUL, UPG, LTO en agrarische collectieven).

Volgens dit Akkoord zou de realisatie van natuur in de Groene Contour door derden moeten worden gefinancierd, bijvoorbeeld door middel van rood voor groen constructies bij landgoed-ontwikkeling of kleinschalige verstedelijking.

Na de realisatie van Groene Contour natuur door derden, en toevoeging van deze percelen aan het NNN, stelt de Provincie volgens het Akkoord subsidie ter beschikking voor het beheer van de nieuw ontwikkelde natuur.

STATEN MOTIE VERSNELLING REALISATIE LEIDT TOT PILOT DLMN

Eind 2018 heeft de provincie Utrecht als antwoord op de statenmotie “versnelling realisatie Groene Contour” een opdracht verleend aan partijen van het platform Duurzame Landbouw Met Natuur (DLMN) om gedurende twee jaar een pilot Groene Contour uit te voeren, met als opleverdatum 1 oktober 2020. In deze pilot mochten, onder goedkeuring van de in het Akkoord van Utrecht verenigde partijen, instrumenten voor de realisatie van de Groene Contour worden onderzocht, waarbij met inachtneming van enkele randvoorwaarden kon worden afgeweken van de afspraken van het Akkoord van Utrecht. Omdat het overgrote deel van de groene contour in agrarisch eigendom en/of gebruik is werd besloten de pilot toe te spitsen op groene contour percelen in eigendom of gebruik van actieve agrarische ondernemingen (dus geen stoppende bedrijven).

COALITIEAKKOORD 2019-2023: € 12 MILJOEN SPECIFIEK BESCHIKBAAR VOOR REALISATIE GROENE CONTOUR

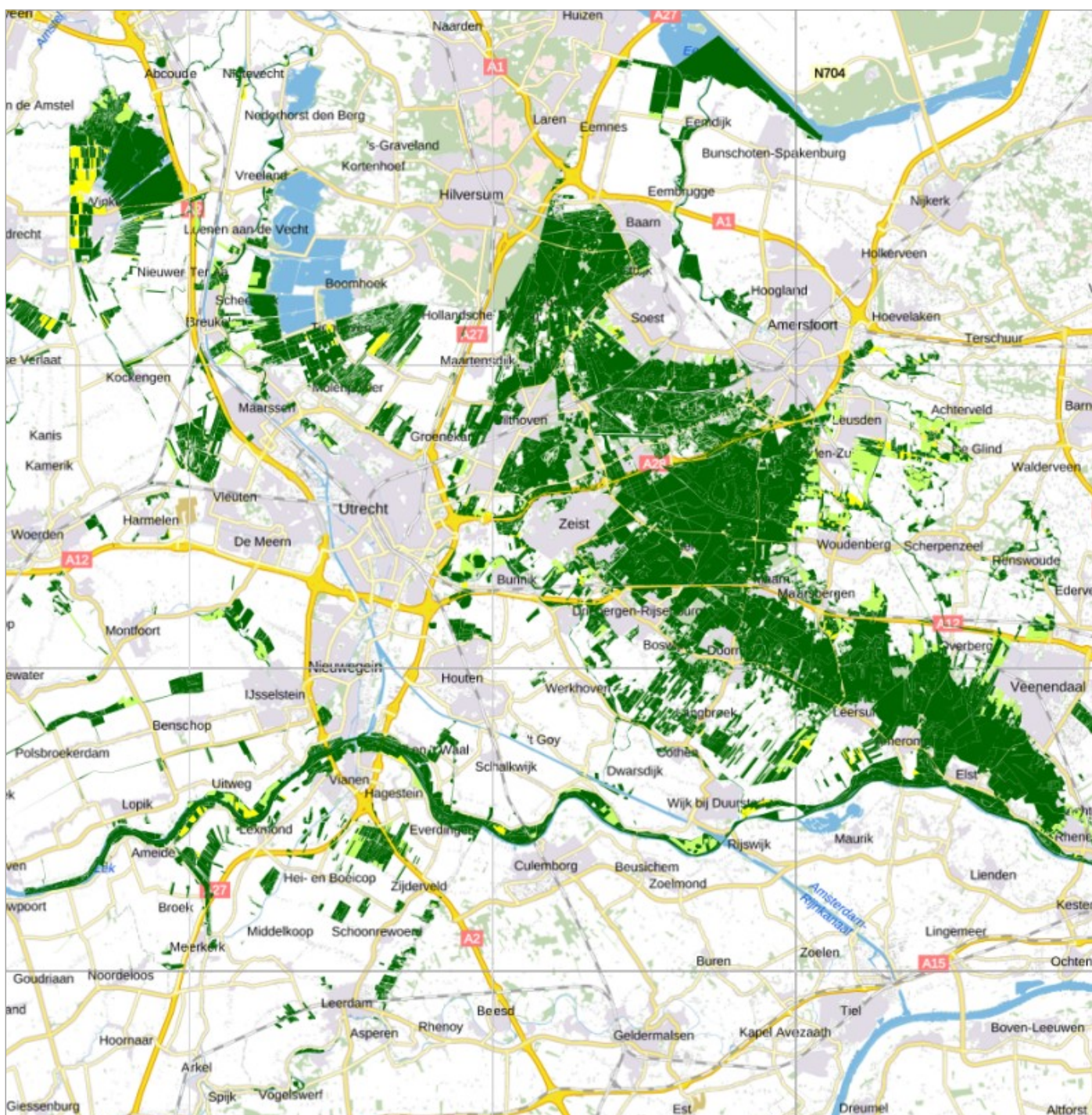
Voor natuurontwikkeling in de Groene Contour was tot mei 2019 geen provinciale subsidie beschikbaar. In het nieuwe coalitieakkoord van 2019 heeft de provincie Utrecht € 12 miljoen begroot voor de realisatie van de Groene Contour, daarmee de tot 2019 gangbare praktijk vanuit het Akkoord van Utrecht loslatend. Het Akkoord van Utrecht laat naar de letter wel financiering vanuit provinciale middelen toe; in het akkoord staat vermeld dat aanvullende arrangementen of aanvullende financiering ingezet mogen worden.

INITIATIEVEN TBO'S EN UPG

In het Bestuurlijke Kopgroep overleg “Akkoord van Utrecht” d.d. 5 maart 2020 heeft de provincie ook de TBO's en UPG opgeroepen om, naast de pilot groene contour van de DLMN partijen (die betrekking had op actieve agrarische ondernemingen), met eigen voorstellen te komen. Ook in deze pilots groene contour mochten met inachtneming van enkele randvoorwaarden de afspraken van het Akkoord van Utrecht worden losgelaten. Het Utrechts Landschap heeft hier gehoor aan gegeven en de resultaten van hun pilot in augustus 2020 aan de Kopgroep Akkoord van Utrecht gepresenteerd.

OPGAVE

In haar Natuurvisie 2016, Natuurbeheerplan 2021 en Ontwerp Omgevingsvisie 2021 geeft de provincie Utrecht als opgave van bestaand beleid aan dat de ontwikkeling van 3000 hectare Groene Contour vóór het jaar 2040 gerealiseerd zou moeten zijn. Sinds 2011 is echter slechts 50 hectare aan groene contour ontwikkeld (zie figuur 1, de circa 500 ha zwevende groene contour als onderdeel van de opgave van 3000 ha staan hier nog niet op). De zwevende groene contour is 500 ha. aan groene contour die niet op kaart is begrensd maar wel deel uitmaakt van de opgave. Deze zwevende hectares kunnen “landen” in ecologisch waardevolle gebieden waar sprake is van goede initiatieven (zoals bijvoorbeeld in overgangszones en ecologische verbindingzones).



FIGUUR 1 Opgaven Akkoord van Utrecht 2011: kaart bestaande en te realiseren natuur

2 | AFBAKENING

Het provinciale beleid omvat twee kwantitatieve en zes kwalitatieve natuurgerichte opgaven:

KWANTITATIEVE OPGAVER

1. realisatie nieuwe natuur in het NNN
(NNN = Nationaal Natuur Netwerk; nog circa 700 ha resterend)

2. realisatie nieuwe natuur in de groene contour
(nog geen NNN; circa 2950 ha resterend)

KWALITATIEVE OPGAVER

3. verhoging bestaande natuurkwaliteit (subsiëring maatregelen)

4. instandhouding NNN + flora en fauna aandachtsoorten via actief soortenbeleid (subsiëring maatregelen)

5. bescherming NNN + flora en fauna aandachtsoorten via passief soortenbeleid (WNB; WNB = Wet Natuur Bescherming) en via ruimtelijk instrumentarium (Omgevingsverordening)

6. instandhouding en herstel stikstofgevoelige natuur (via stikstof budget)

7. realisatie ecologische KRW-doelen
(KRW = Kader Richtlijn Water)

8. realisatie natuurinclusieve landbouw (inclusief kringloop-landbouw; Landbouwwisie)



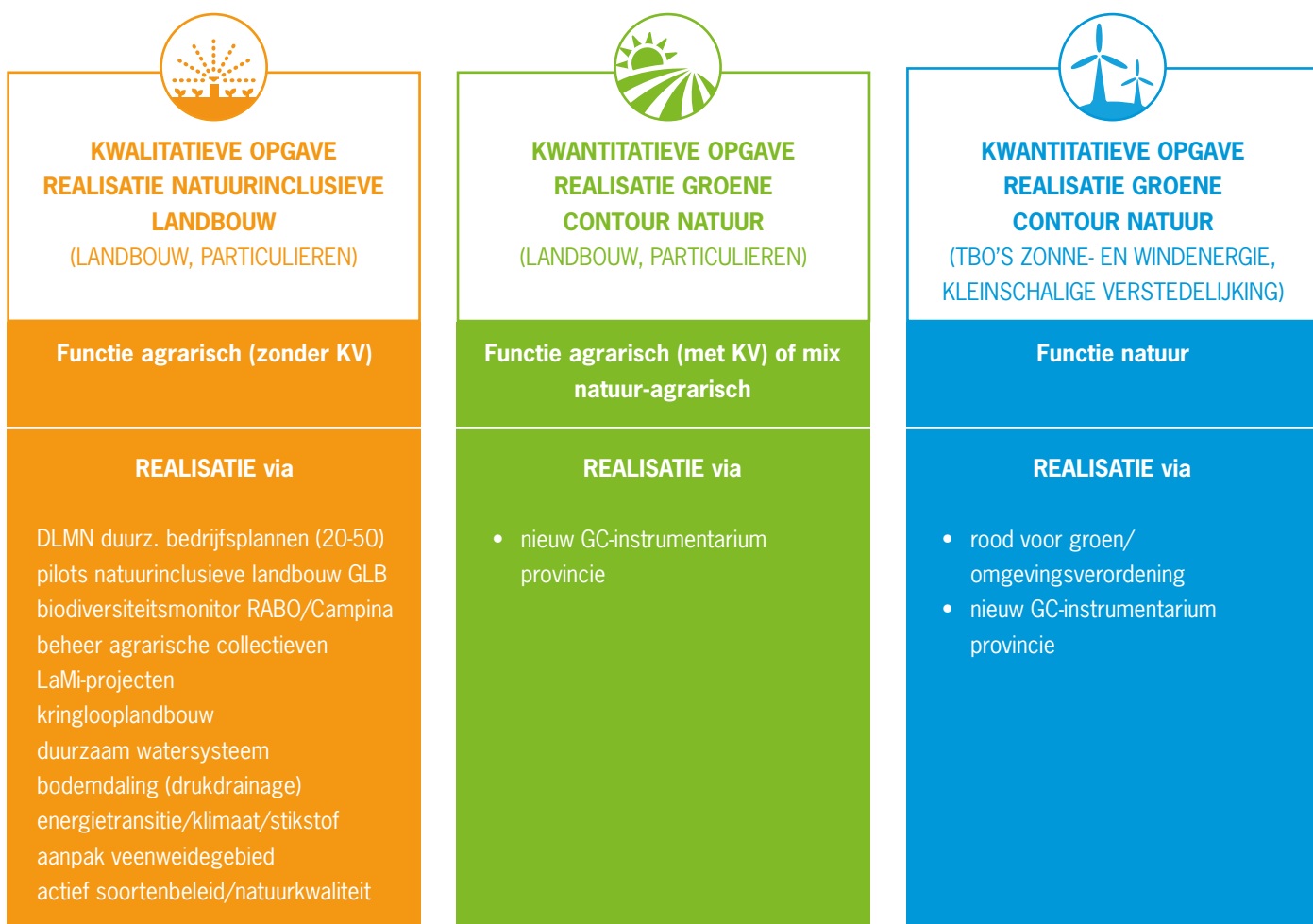
In deze nota beperken we ons tot de realisatie van de Groene Contour oftewel tot de groene en blauwe kwantitatieve opgave van figuur 2 (middelste en rechtse kolom), waarbij we met behulp van het nieuwe budget van €12 miljoen en aangepast instrumentarium inzetten op alternatieve hieronder beschreven realisatiemogelijkheden. Daarnaast zijn er op groene contour percelen nog mogelijkheden voor het opwekken van duurzame energie of het oprichten van kleinschalige bebouwing in combinatie met natuurontwikkeling. Deze mogelijkheden staan beschreven in de omgevingsvisie en interim omgevingsverordening. Provinciale Staten hebben hierover een besluit genomen op 10 maart jongstleden.

Bij de groene en blauwe opgave is er sprake van een duurzame onomkeerbare vorm van zwaardere of lichtere natuurontwikkeling. Dit wordt enerzijds geborgd via de bestemming natuur of een mix van bestemmingen natuur-agrarisch en anderzijds bij

vlakdekkende agrarische percelen door het afsluiten van een KV (KV = Kwalitatieve Verplichting).

Vandaar dat men hier kan spreken van de realisatie van duurzame groene contour natuur; ook ruimtelijke ordening technisch is alleen bij de blauwe en groene opgave sprake van natuurrealisatie.

De oranje kwalitatieve opgave realisatie natuurinclusieve landbouw kan zeker raakvlakken vertonen met groene contour natuur, echter hier is de bestemming agrarisch niet gekoppeld aan een KV en zijn de natuurgerichte maatregelen dus niet duurzaam geborgd. De linkse oranje kolom in figuur 2 betreft de lange termijn opgave voor de gehele landbouwsector in de provincie Utrecht. Ze heeft geen betrekking op de groene contour en wordt zodoende niet meegenomen in deze notitie.



FIGUUR 2 Afbakening impuls realisatie groene contour

3 | RANDVOORWAARDEN

Eind 2018 heeft de provincie Utrecht als antwoord op de statenmotie “versnelling realisatie Groene Contour” in afstemming met de Kopgroep Akkoord van Utrecht een opdracht verleend aan partijen van het platform Duurzame Landbouw Met Natuur (DLMN) om gedurende twee jaar een pilot Groene Contour uit te voeren, met als opleverdatum 1 oktober 2020. In deze pilot mochten, onder goedkeuring van de in het Akkoord van Utrecht verenigde partijen, instrumenten voor de realisatie van de Groene Contour worden onderzocht, waarbij met inachtneming van enkele randvoorwaarden kon worden afgeweken van de afspraken van het Akkoord van Utrecht.

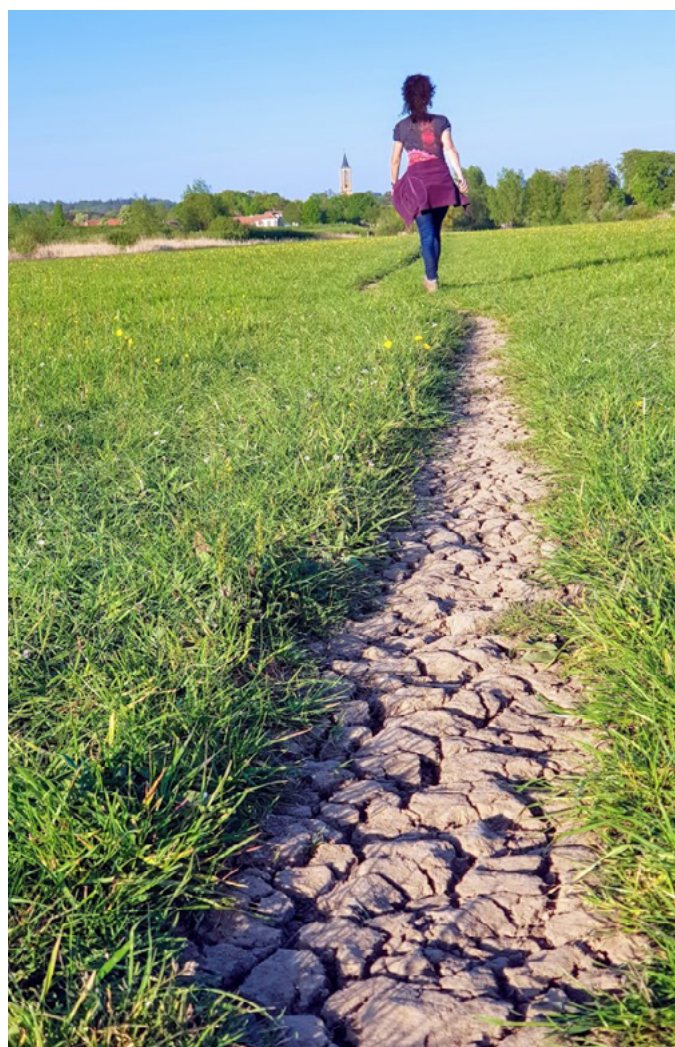
In overeenstemming met de Kopgroep werden hierbij de volgende randvoorwaarden gesteld:

1. de onderzoeken moeten betrekking hebben op actieve agrarische ondernemingen (dus geen stoppers),
2. het ecologisch resultaat van de omvorming van de betreffende Groene Contour percelen moet ten minste gelijkwaardig zijn aan de laagste natuurambitie die voor deze percelen in het Natuurbeheerplan is aangegeven,
3. de ten behoeve hiervan vereiste natuurmaatregelen en natuurbeheer moeten duurzaam zijn geborgd (planologisch en juridisch),
4. de grondslag voor omvorming naar Groene Contour moet een financieel haalbaar (verdien)model zijn en
5. een representatieve enquête onder Utrechtse agrariërs moet aangeven in hoeverre de in de pilot onderzochte instrumenten op potentiële medewerking kunnen rekenen.

De instrumenten zijn gericht op tussenvormen van landbouw en natuur. De instrumenten moeten leiden tot voldoende planologisch en juridisch geborgde biodiversiteit in combinatie met een renderende agrarische bedrijfsvoering.

In het Kopgroep overleg “Akkoord van Utrecht” d.d. 5 maart 2020 heeft de provincie ook de TBO's en UPG opgeroepen om, naast de pilot groene contour van de DLMN partijen, met eigen voorstellen te komen. Ook in deze pilots groene contour mochten met inachtneming van dezelfde randvoorwaarden de afspraken van het Akkoord van Utrecht worden losgelaten.

Het Utrechts Landschap heeft hier gehoor aan gegeven en de resultaten van hun pilot in augustus 2020 aan de Kopgroep Akkoord van Utrecht gepresenteerd.



DLMN-PILOT GROENE CONTOUR

In de beginfase van de pilot werden in de eerste helft van 2019 potentiële agrarische ondernemingen gepolst om mee te doen. Dit was een moeizaam proces waarin soms stappen vooruit en dan weer stappen achteruit volgden. De bedoeling was om op meerdere bedrijven pilots te starten en niet op het absolute minimum van twee dat in de provinciale opdracht beschreven was. De zoektocht werd in de tweede helft van 2019 voortgezet waarna uiteindelijk twee agrarische bedrijven overbleven, beiden pachters van NSW-landgoederen (Eyckenstein en Den Treek; NSW = NatuurSchoonWet). DLMN kon helaas niet voldoen aan de wens van de begeleidingscommissie om ook agrarische ondernemingen met eigen grond te laten participeren. Er bleek onder deze groep op dat moment geen animo voor te zijn.

DLMN heeft, analoog aan de provinciale opdracht, eind 2020 nog een enquête gestuurd naar Utrechtse agrariërs, waaronder agrariërs met eigen grond, zodat ook over de participatiebereidheid van deze agrariërs iets kan worden gezegd.

Bij de twee pilots op pachtbedrijven van NSW-landgoederen Eyckenstein en Den Treek zijn verschillende instrumenten voorgesteld:

1. Bij de pachter van NSW-landgoed Den Treek gaat men uit van het zogenaamde "Brabantse Model", waarbij mest-, bestrijdingsmiddelen- en waterpeilbeperkingen en inrichtingsvoorwaarden gelden voor het betreffende groene contourperceel. Deze beperkingen worden vastgelegd in een aan het perceel gekoppelde kwalitatieve verplichting (KV), zodat ook na een eventuele verkoop van het perceel de beperkingen blijven gelden. Vanwege de hieraan verbonden opbrengstderiving wordt het gehele groene contourperceel voor 50% afgewaardeerd. De inrichting (circa 15.000,-/ha) en afwaardering (circa 35.000,-/ha) worden dan in totaal voor € 50.000,- per ha eenmalig gesubsidieerd. Er wordt vanuit gegaan dat de gebruiker het perceel op eigen kosten beheert.



2. Bij de pachter van NSW-landgoed Eyckenstein gaat men uit van een aangepaste vorm van het Brabantse model, het zogenaamde “Utrechtse Model”. Vanwege NSW-belastingvoordelen voor de verpachter wordt hier voorgesteld de helft van het groene contourperceel om te zetten naar de bestemming natuur (met 85% afwaardering) en de andere helft de bestemming agrarisch te laten behouden. Hier gaat het globaal om € 15.000,-/ha aan inrichtingskosten en € 30.000/ha aan afwaardering, in totaal dus voor € 45.000 per ha aan eenmalige subsidie. Beheer vindt op de ene helft plaats via gesubsidieerd natuurbeheer en op de andere helft via gesubsidieerd agrarisch natuurbeheer, met in totaal ongeveer € 750,- aan beheersubsidie per ha per jaar.

Naast deze twee pilots is nog gekeken naar interessante inspiratievoorbeelden die elders in Nederland worden gehanteerd. Zoals “Boeren voor Natuur”, “Coöperatie voor Natuur”, “Landschapsboeren” en “Boeren met Bomen”.



Hiermee rekening houdend en in combinatie met de resultaten van de uitgezette enquête leidt dit tot de volgende aanbevelingen:

1. Er zijn kansen voor de realisatie van groene contour natuur in combinatie met een renderende agrarische bedrijfsvoering, mits de overheid de extra kosten en opbrengstderving vergoedt in de vorm van een eenmalige investering (inrichting/afwaardering), al dan niet in combinatie met (agrarisch) natuurbeheer.
2. Duurzame borging van de natuurwaarden kan worden geregeld via een bestemmingswijziging van een (deel van het) perceel van agrarisch naar natuur. Bij een blijvend agrarische bestemming van gehele agrarische percelen wordt de borging geregeld via aan de grond gebonden kwalitatieve verplichtingen, in combinatie met eventuele langjarige contracten agrarisch natuurbeheer (bijvoorbeeld 30 jaar) en vastlegging ervan in een bestemmingsplan (straks omgevingsplan). Als een groene contour perceel onderdeel uitmaakt van een NSW-landgoed vormt dit een aanvullende borging.
3. Uit de enquête komt naar voren dat een beheervergoeding en een bijdrage voor inrichtingsmaatregelen meer aanspreken dan een eenmalige compensatie voor waardedaling van grond. DLMN geeft aan dat dit mogelijk te maken heeft met het feit dat de geïnterviewden afwaardering associëren met functieverandering en dat is bij de hier voorgestelde instrumenten juist niet of slechts gedeeltelijk het geval.
4. Voor het actief betrekken van agrariërs bij een nieuw groene contour beleid/instrumentarium, is het van belang dat hier goed over wordt gecommuniceerd en dat geïnteresseerde grondeigenaren/gebruikers worden geïnformeerd over de mogelijkheden die er zijn. DLMN beveelt een duidelijk aanspreekpunt of loket aan waar grondeigenaren en grondgebruikers terecht kunnen.
5. Een verplicht op te stellen groene contour bedrijfsplan zou een goed uitgangspunt vormen voor het uitwerken van de afwaardering/inrichting, het beheer en een verdienmodel.

6. Om een versnelling aan te brengen in de groene contour realisatie is het van belang dat er financiële instrumenten worden ontwikkeld. De te ontwikkelen instrumenten dienen echt aantrekkelijk te zijn voor grondeigenaren en grondgebruikers. Een vorm van gedeeltelijke compensatie van grondwaarde-daling (afwaardering) komt in de twee instrumenten naar boven als kansrijk instrument en zou dan ook onderdeel moeten uitmaken van het instrumentenkoffer. Hierbij dient het instrumentarium ook garanties te bieden voor de lange termijn, want pas dan zal een agrariër geneigd zijn in te stappen. Ondanks het feit dat de “Boeren voor Natuur” constructie een bedrijfsmodel betreft, en het in deze pilot om individuele groene contour percelen gaat, zijn bepaalde door hen gebruikte instrumenten, zoals de langjarige overeenkomsten, ook interessant voor toepassing bij de groene contour.

7. Hierbij dient aanvullend te worden gekeken naar nieuwe mogelijkheden op het gebied van agrarische verdienmodellen.

8. Er wordt geadviseerd om mogelijkheden te onderzoeken voor het instellen van een door rijk, provincie, gemeenten en waterschappen te vullen fonds voor de realisatie van groene contour.

9. Om de groene contour versneld te ontwikkelen dient er draagvlak te zijn onder alle aanwezige grondeigenaren en grondgebruikers in het gebied. De realisatie van de groene contour kan niet worden los gezien van andere (aanstaande) gebiedsopgaven die individuele perceelgrenzen overschrijden, zoals de energietransitie, klimaat, waterberging, kavelruil, kringlooplandbouw/grondgebondenheid en stikstof. In die zin zijn gebiedsprocessen cruciaal.

Uit de enquête komt naar voren dat een groot deel van de geïnterviewden geïnteresseerd zijn in agrarische beheer-vergoedingen en bijdragen voor inrichtingsmaatregelen. De eenmalige compensatie voor waardedaling van grond laat in de enquête minder animo zien, echter DLMN geeft aan dat dit waarschijnlijk te maken heeft met het feit dat de geïnterviewden afwaardering associëren met functieverandering, terwijl dat bij de hier voorgestelde instrumenten juist niet of slechts gedeeltelijk het geval.

HUL-PILOT GROENE CONTOUR

Belangrijkste doel hierbij was te onderzoeken of er voor de omvorming naar groene contour natuur sprake kon zijn van een financieel haalbaar (verdien)model, met de mogelijkheid van een nieuw instrument voor de realisatie van groene contour natuur. Het gaat om de pilot “polder Rietveld” nabij Woerden. HUL heeft op 1 oktober 2020 een eindverslag aangeleverd, met daarin als belangrijkste kanshebbers voor aanvullende financiering crowdfunding, fondsen, projectsubsidies (via Aanvalsplan Grutto, Urgenda, Regiodeal en Aanpak Stikstof) en de verkoop van CO₂-certificaten (Valuta Voor Veen). Dit als gedeeltelijk verdienmodel naast de volgens hen noodzakelijke provinciale natuursubsidie in de vorm van 50% afwaardering.



5 | PAKKET AAN GROENE CONTOUR INSTRUMENTEN

In de bestuurlijke Kopgroep AvU d.d. 27 augustus jl. is afgesproken de door de Provincie Utrecht opgestelde en gepresenteerde varianten uit te breiden met een beperkt aantal nieuwe door de Kopgroep aangedragen ideeën. De resultaten hiervan zijn vervolgens in de Kopgroep van 19 november 2020 besproken.

Op basis van provinciaal beleid, de conclusies en aanbevelingen van de hierboven besproken pilots en de input van de bestuurlijke Kopgroep van 19 november, de ambtelijke Kopgroep van 14 december (inclusief de schriftelijke ronde d.d. 11 januari) en de uiteindelijke instemming ervan door de bestuurlijke Kopgroep d.d. 21 januari 2021, worden de volgende instrumenten voorgesteld, uiteraard alles op basis van vrijwilligheid (zie figuur 3). In alle onderstaande instrumenten zal de ecologische waarde (zoals blijkt uit inrichtingsplan, gebruik en beheer) onafhankelijk worden beoordeeld door ecologen van de provincie Utrecht. Bij subsidieaanvragen is er sprake van maatwerk en zullen de provinciaal ecologen in onderling overleg met eigenaren en gebruikers van groene contour percelen de inrichtingsplannen, het gebruik en beheer en de invulling van de kwalitatieve verplichtingen bespreken. Ze houden hierbij rekening met de voorwaarde dat de ecologische waarde duurzaam geborgd moet zijn en tenminste gelijkwaardig is aan de kwaliteit van de laagste natuurambitie uit het Natuurbeheerplan.

In de uiterwaarden zal bij het bespreken van de inrichtingsplannen tevens RWS worden betrokken.

De mogelijkheden op groene contour percelen voor het opwekken van duurzame energie of het oprichten van kleinschalige bebouwing in combinatie met natuurontwikkeling staan beschreven in de

omgevingsvisie en interim omgevingsverordening. Provinciale Staten heeft hierover op 10 maart jongstleden een besluit over genomen. Deze mogelijkheden vormen geen onderdeel van het hier beschreven instrumentenkader, omdat de eraan verbonden kosten door de initiatiefnemers moeten worden gedragen en zodoende geen aanspraak maken op de € 12 miljoen.

1. De in de uiterwaarden gelegen groene contour percelen (circa 100 ha) kunnen volledig worden omgevormd van agrarisch naar natuur. Er dient dan wel sprake te zijn van een hoge natuurambitie die is afgestemd op dynamisch natuurlijk procesbeheer. De percelen kunnen volledig volgens huidig instrumentarium worden afgewaardeerd, ingericht en beheerd (met 85% afwaardering). De groene contour percelen kunnen hier wat betreft inrichting en beheer bij uitstek in samenhang met bestaande “wilde” dynamische rivier natuurgebieden (vaak N2000) worden ontwikkeld. Over het algemeen hebben natuurtypes in Nederland een cultuurhistorische achtergrond met patroonbeheer, het dynamische “wilde rivier” natuurtype met overwegend procesbeheer door begrazing en overstromingen vormt hierop een uitzondering. Voor de ontwikkeling en instandhouding van deze “wilde” riviernatuur heeft Nederland een internationale verantwoordelijkheid. Vandaar dat groene contour percelen in de uiterwaarden met 85% afwaardering kunnen worden omgevormd tot natuur.

Gehele perceel ondergaat functieverandering van agrarisch naar natuur. Het gehele perceel wordt bij het NNN gevoegd (ruimtelijk beschermd) en hoort getalsmatig bij realisatie groene contour.

Provinciale subsidie



85% afwaardering en inrichtingskosten conform SKNL, beheerkosten conform SVNL (Natuurbeheerplan-2021 wordt met terugwerkende kracht aangepast).



2. Op groene contour percelen die kunnen worden toegevoegd aan NSW-landgoederen (of op groene contour percelen van agrariërs of particulieren die een NSW-landgoed willen oprichten), kan een groene contour perceel voor de helft worden afgewaardeerd (met 85% afwaardering), ingericht en beheerd. Dit deel krijgt de bestemming natuur en wordt als natuur opgenomen in het Natuurbeheerplan. De andere helft van het groene contour perceel behoudt de bestemming agrarisch, wordt volgens NSW-normen op eigen kosten groenblauw ingericht en beheerd via collectief agrarisch natuurbeheer (volgens instrumentarium agrarisch natuurbeheer).

In deze constructie wordt het gehele perceel bij het NNN gevoegd (ruimtelijk beschermd) en hoort getalsmatig bij realisatie groene contour*. Dit wordt ook wel het Utrechtse Model genoemd.

Provinciale subsidie



NATUURDEEL:

85% afwaardering en inrichtingskosten conform SKNL, beheerkosten conform SVNL (incl. aanpassing Natuurbeheerplan-2022).

AGRARISCH DEEL:

beheerkosten conform SVNL (incl. aanpassing Natuurbeheerplan-2022).

* Door deze constructie ontstaan er belastingvoordelen voor de grondeigenaar via rangschikking NSW-status, waarmee het extensievere gebruik financieel kan worden opgevangen; in het geval van pacht kan vanwege het belastingvoordeel voor de eigenaar de pacht prijs die de pachter moet betalen omlaag of kunnen er extra percelen aan de pachter worden aangeboden.

3.

3a Een groene contour perceel in eigendom van agrariërs of particulieren (en waarbij er geen sprake is van NSW-landgoedvorming) kan volgens nieuw instrumentarium in z'n geheel worden afgewaardeerd (met 50% afwaardering) en ingericht. Het gehele perceel behoudt de bestemming agrarisch (met KV-beperkingen). Dit instrument wordt door de provincie Brabant gehanteerd en wordt zodoende ook wel het Brabantse Model genoemd. Vanwege staatssteun overwegingen is agrarisch natuurbeheer bij het Brabantse model niet-subsidiabel. Bij agrarisch natuurbeheer worden de beheerkosten en de gedeelde inkomsten vergoed.

De afwaardering van 50% is een vergoeding voor de lagere grondwaarde die de grond bij eventuele verkoop heeft ten gevolge van de op de grond liggende notariële KV-beperkingen. Bij afwaardering gaat het dus om de grondwaarde en niet om opbrengstderiving, ze hebben echter wel indirect met elkaar te maken. Er is sprake van staatssteun als een overheid een maatregel dubbel subsidieert of een maatregel subsidieert die reeds juridisch of wettelijk vastligt. Bij subsidies agrarisch natuurbeheer voor maatregelen die niets te maken hebben met de op de grond liggende KV-beperkingen is er dus geen sprake van staatssteun.

Echter als de KV-beperkingen bijvoorbeeld inhouden dat er geen mest mag worden toegediend, dan kunnen maatregelen binnen agrarisch natuurbeheer die de opbrengstderiving van het niet-bemesten vergoeden niet meer worden gesubsidieerd. Agrarische collectieven hebben aangegeven dat ze in hun digitale systemen de beheerpakketten die in dit instrument te maken hebben met staatssteun kunnen uitzetten en zodoende op deze percelen alleen beheerpakketten zullen afsluiten waarbij er geen sprake is van staatssteun (denk bijvoorbeeld aan de weidevogelpakketten uitgesteld maaien, legselbeheer, plas-dras, natuurvriendelijk oever etc.)

In deze constructie wordt het gehele perceel bij het NNN gevoegd (ruimtelijk beschermd) en hoort getalsmatig bij realisatie groene contour.

Provinciale subsidie



50% afwaardering en inrichtingskosten conform aan te passen SKNL, beheerkosten (enkel beheerpakketten die staatssteun-proof zijn) conform SVNL (incl. aanpassing Natuurbeheerplan-2022).

3b Op groene contour percelen in eigendom van agrariërs of particulieren (en waarbij er geen sprake is van NSW-landgoedvorming), kan 1/10 deel van het perceel volgens huidig instrumentarium worden afgewaardeerd (met 85% afwaardering), ingericht en beheerd. Het gaat hier om belangrijke ecologische natuurverbindingen tussen bestaande natuurgebieden in de vorm van groenblauwe dooradering. Het 1/10 deel krijgt de bestemming natuur en wordt als natuur opgenomen in het Natuurbeheerplan. De rest van het perceel blijft haar bestemming agrarisch behouden. Het natuurdeel mag echter geen schade ondervinden van het grondgebruik op het gedeelte van het perceel dat haar agrarische bestemming behoudt. Vandaar dat er bij dit instrument alleen sprake is van voldoende ecologische kwaliteit als er gebruik wordt gemaakt van agrarisch natuurbeheer (volgens instrumentarium agrarisch natuurbeheer).

Bij eventuele tussentijdse verkoop van het groene contourperceel is de 10% aan natuur duurzaam geborgd omdat aangevraagde afwaarderingssubsidies voor bestemmingswijzigingen naar natuur altijd notarieel worden vastgelegd. In de notariële akte zal worden opgenomen dat de ontwikkelde natuurwaarden geen blijvende schade mogen ondervinden van aangrenzende werkzaamheden op het groene contourperceel. Voor continuering van het agrarisch natuurbeheer op de overige 90% van het perceel zullen afspraken met de agrarische collectieven worden gemaakt.

In deze constructie wordt het gehele perceel bij het NNN gevoegd (ruimtelijk beschermd) en hoort getalsmatig bij realisatie groene contour*.

Provinciale subsidie



NATUURDEEL:

85% afwaardering en inrichtingskosten conform SKNL en beheerkosten conform SVNL (incl. aanpassing Natuurbeheerplan-2022).

AGRARISCH DEEL:

beheerkosten conform SVNL (incl. aanpassing Natuurbeheerplan-2022).

* Deze constructie kan ook worden toegepast bij de realisatie van (voedsel)bossen op het gedeelte van het groene contour perceel dat haar agrarische bestemming behoudt.

4. Ook buiten de uiterwaarden kunnen groene contourpercelen in z'n geheel worden omgevormd van agrarisch naar natuur. Het gaat in principe om te ontwikkelen natuur in agrarische overgangszones rondom N2000 gebieden en in ecologische verbindingzones tussen bestaande natuurgebieden. Bij uitzondering komen hiervoor ook andere gebieden met mogelijkheden voor agrarisch medegebruik in aanmerking, zoals bijvoorbeeld weidevogelgebieden. Zoals eerder aangegeven zal de ecologische waarde (zoals blijkt uit inrichtingsplan, gebruik en beheer) steeds onafhankelijk worden beoordeeld door ecologen van de provincie Utrecht. De groene contourpercelen van dit instrument kunnen voor 50% worden afgewaardeerd¹. Inrichting en beheer volgens regulier instrumentarium. Het gehele perceel krijgt de bestemming natuur, wordt als natuur opgenomen in het Natuurbeheerplan, bij het NNN gevoegd (ruimtelijk beschermd) en hoort getalsmatig bij realisatie groene contour.

Provinciale subsidie



50% afwaardering en inrichtingskosten conform aan te passen SKNL, beheerkosten conform SVNL (incl. aanpassing Natuurbeheerplan-2022).



¹ Een aantal leden van de Kopgroep heeft aangegeven de wens te hebben om in delen van de Groene Contour buiten de uiterwaarden, onder de voorwaarde dat hoge natuurdoelen worden gerealiseerd, ook 85% afwaardering te willen ontvangen. Vanwege de speciale ecologische situatie is er voor gekozen die hoge afwaardering (85%) alleen te vergoeden in de uiterwaarden. Afhankelijk van het evaluatie traject zou dit op termijn mogelijk kunnen worden heroverwogen.

5.

5a Op groene contour percelen kunnen volgens een nog te ontwikkelen instrumentarium 30-jarige overeenkomsten met gesubsidieerd agrarisch natuurbeheer worden afgesloten, waarbij in verband met de gewenste biodiversiteit voorwaarden met betrekking tot het waterpeil worden vastgelegd in een aan de grond gebonden KV (waterpeil-KV). Zodoende komen alle agrarische beheerpakketten in aanmerking, met als uitzondering het agrarisch beheerpakket “hoog waterpeil”. In de overeenkomsten met de provincie wordt vastgelegd dat er na de periode van 30 jaar zicht is op een verlenging. Bij eventuele tussentijdse verkoop van het groene contourperceel blijft de KV van kracht, dat betekent dat de nieuwe eigenaar het contract moet overnemen. Als de provincie de overeenkomsten na afloop van deze 30-jarige periode niet kan of wil verlengen, dan vervalt ook de KV.

In deze constructie wordt het gehele perceel bij het NNN gevoegd (ruimtelijk beschermd) en hoort getalsmatig bij realisatie groene contour.

Provinciale subsidie



Beheerkosten conform aan te passen SVNL
(incl. aanpassing Natuurbeheerplan-2022).

5b Op groene contour percelen kan volgens een nog te ontwikkelen instrumentarium het over 30 jaar getotaliseerde bedrag aan gesubsidieerd agrarisch natuurbeheer bij de start van de beheerperiode ineens worden uitbetaald, waarbij in verband met de gewenste biodiversiteit voorwaarden met betrekking tot het waterpeil worden vastgelegd in een aan de grond gebonden KV (waterpeil-KV). Zodoende komen alle agrarische beheerpakketten in aanmerking, met als uitzondering het agrarisch beheerpakket “hoog waterpeil”. In de beheerperiode van 30 jaar kan er uiteraard geen gebruik worden gemaakt van subsidies agrarisch natuurbeheer, deze zijn immers in het begin ineens uitbetaald. Bij eventuele tussentijdse verkoop van het groene contourperceel blijft de KV van kracht, dat betekent dat de nieuwe eigenaar het contract moet overnemen. In een overeenkomst met de provincie wordt vastgelegd dat er na de periode van 30 jaar zicht is op verlenging. Als de provincie na afloop van deze 30-jarige periode, gesubsidieerd beheer niet kan of wil verlengen, dan vervalt ook de KV.

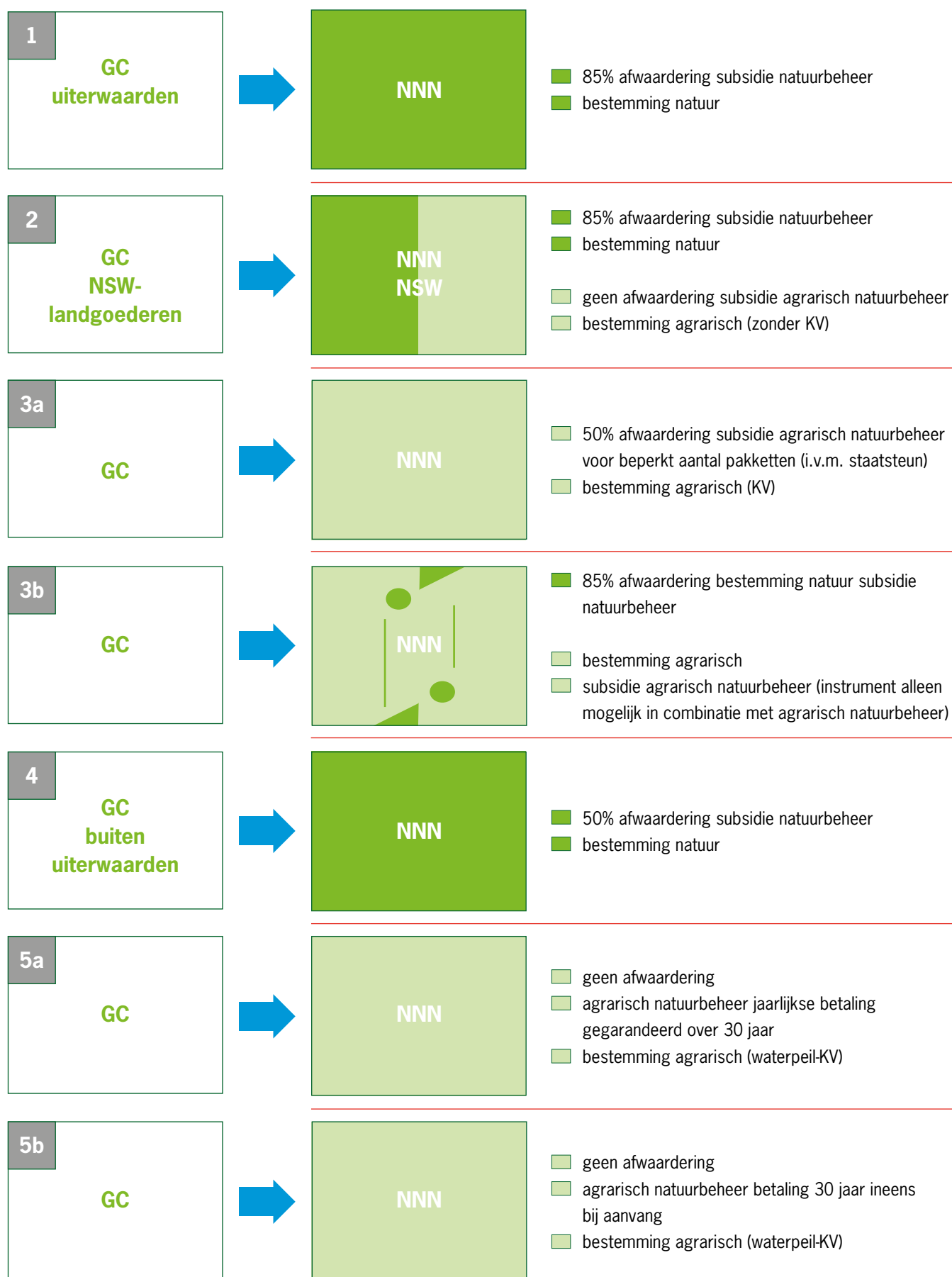
In deze constructie wordt het gehele perceel bij het NNN gevoegd (ruimtelijk beschermd) en hoort getalsmatig bij realisatie groene contour.

Provinciale subsidie



Beheerkosten conform aan te passen SVNL
(incl. aanpassing Natuurbeheerplan-2022)





FIGUUR 3 Instrumenten Groene Contour (GC)

6 | INZET MIDDELEN

De openstelling van middelen zal plaatsvinden in twee tranches, één in 2021 voor de uiterwaarden en één op een later moment voor de overgangszones, NSW-landgoederen en ecologische verbindingen in het overig gebied. We stellen de volgende verdeling voor:

- 6 miljoen voor de realisatie van groene contour percelen in de uiterwaarden (zie 1)

- 3 miljoen voor de realisatie van groene contour percelen in overgangszones rondom en in N2000 en NNN (zie 3, 4 en 5)

- 1,5 miljoen voor de realisatie van groene contour percelen op NSW-landgoederen (zie 2)

- 1,5 miljoen voor de realisatie van groene contour percelen als ecologische verbindingen in het overig gebied (zie 3, 4 en 5)

Nevenstaande budgetten zijn zo gekozen dat alle partijen de verschillende instrumenten goed kunnen benutten. Ze zijn weliswaar indicatief en kunnen op basis van monitoring en evaluatie worden bijgesteld. Ook dit zal in overleg gaan met de Kopgroep Akkoord van Utrecht. De instrumenten worden via zogeheten subsidieplafonds in het openstellingsbesluit opgesteld.

Er zal veel aandacht worden besteed aan een goede communicatie hierover richting potentiële subsidieontvangers. Dit geldt in het bijzonder voor de drie hierboven beschreven pilots. De intentie is om deze pilots na de ontwikkeling van het nieuwe instrumentarium bij voorrang voor subsidie in aanmerking te laten komen, uiteraard alleen als er wordt voldaan aan de geldende randvoorwaarden.



7 | PLANNING EN EVALUATIE

Instrument 1 kan worden uitgevoerd via de bestaande subsidieverordening en zou na besluitvorming al in 2021 van start kunnen gaan (incl. aanpassing Natuurbeheerplan-2021). Voor de instrumenten 2, 3, 4 en 5 zullen bestaande subsidieverordeningen (gedeeltelijk) moeten worden aangepast. Aangezien het Natuurbeheerplan een subsidiekader is voor dit nieuwe instrumentarium zullen de consequenties in het Natuurbeheerplan moeten worden opgenomen. Pas daarna kunnen de varianten 2, 3, 4 en 5 worden opengesteld. De verwachting is dat dat op zijn vroegst najaar 2021 of voorjaar 2022 kan.

Het voorstel is om bovenstaande nieuwe vormen van groene contour ontwikkeling jaarlijks te evalueren en ook te laten terugkomen in de Kopgroep. Mochten er uit de jaarlijkse evaluatie wijzigingen voortvloeien dan zullen de staten daarover worden geïnformeerd. Zonodig wordt het beleidskader en instrumentarium dan daarop aangepast.



8 | NAWOORD

In de discussie over dit onderwerp is het van belang steeds het verschil te onderkennen tussen de landbouwopgave waarbij een transitie naar natuurinclusieve landbouw wordt nagestreefd en de expliciete natuuropgave om 2950 hectare aan groene contour natuur te ontwikkelen (zie paragraaf 2 “afbakening”). Na realisatie wordt de groene contour bij het NNN gevoegd, die via het provinciale en gemeentelijke omgevingsplan/omgevingsverordening ruimtelijk wordt beschermd, in tegenstelling tot de oppervlaktes aan landbouwgrond die meer natuurinclusieve vormen van landbouw toepassen.

Om de gerealiseerde natuurwaarden in de groene contour naar de toekomst toe te behouden is een ruimtelijke en juridische borging noodzakelijk (zie paragraaf 3 “randvoorwaarden”). Vandaar dat bij de instrumenten waarbij op het gehele perceel sprake is van een blijvend agrarische bestemming, deze moet worden gecombineerd met een aan de grond gebonden kwalitatieve verplichting (KV). Dit betekent dat ook bij verkoop van de grond de KV zal blijven gelden.

Alle andere vormen van landbouw waarbij wordt geëxtensiveerd, verduurzaamd en natuurgericht gewerkt (bijvoorbeeld met agrarisch natuurbeheer), maar waarbij geen ruimtelijke of juridische bescherming kan worden geregeld, horen in die zin bij de landbouwopgave “natuurinclusieve landbouw”



Provincie Utrecht

Postbus 80300, 3508 TH Utrecht

T 030 25 89 111

